

เทคโนโลยีและภูมิปัญญาชาวบ้าน

การย้อมสีเสื้อผ้าธรรมชาติ

การย้อมสีเสื้อผ้า — ภูมิปัญญาที่สืบทอดจากรุ่นสู่รุ่น การย้อมสีเสื้อผ้าด้วยวัสดุจากธรรมชาติ เป็นหนึ่งในภูมิปัญญาชาวบ้านที่สะท้อนถึงความเรียบง่ายและพอเพียงของวิถีไทยแต่โบราณ ชาวบ้านได้นำทรัพยากรที่มีอยู่รอบตัว เช่น ใบไม้ ดอกไม้ เปลือกไม้ และผลไม้ มาใช้ในการสกัดสีธรรมชาติ เพื่อย้อมผ้าและเสื้อผ้าในชีวิตประจำวัน

วัสดุเหล่านี้เมื่อผ่านกระบวนการต้ม เคี้ยว และกรองน้ำสีแล้ว นำไปย้อมผ้าในอุณหภูมิที่เหมาะสม จะได้เนื้อสีสวยงามตามธรรมชาติ และสามารถปรับความเข้มอ่อนได้ด้วยระยะเวลาการย้อม

วัสดุธรรมชาติที่ใช้ในการย้อมสี

- **ต้นคราม** — ให้สีน้ำเงินเข้ม เป็นเอกลักษณ์ของผ้าย้อมครามไทย
- **เปลือกประดู่** — ให้สีน้ำตาลแดง
- **ขมิ้น** — ให้สีเหลืองสดใส
- **เปลือกมังคุด** — ให้สีม่วงอ่อน
- **ใบมะม่วง** — ให้สีเขียวอ่อนนวลตา

การเทคโนโลยีพื้นบ้านที่สอดคล้องกับสิ่งแวดล้อม

ในบางพื้นที่ เช่น ภาคอีสานและภาคเหนือ มีการใช้เทคนิคการ “หมักคราม” ซึ่งเป็นเทคโนโลยีพื้นบ้านที่ใช้จุลินทรีย์ช่วยสกัดสารสี น้ำเงินจากใบคราม วิธีนี้ไม่ใช้สารเคมี จึงปลอดภัยต่อผู้ผลิตและสิ่งแวดล้อม อีกทั้งยังเป็นแหล่งเรียนรู้ทางธรรมชาติที่มีคุณค่า

คุณค่าของภูมิปัญญาการย้อมสีเสื้อธรรมชาติ

- ✓ ช่วยสร้างรายได้ให้กับกลุ่มแม่บ้านและชุมชน
- ✓ ส่งเสริมเศรษฐกิจฐานรากและการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม
- ✓ ลดการใช้สารเคมีและของเสียที่เป็นพิษต่อสิ่งแวดล้อม
- ✓ สืบสานอัตลักษณ์ไทยและภูมิปัญญาท้องถิ่นให้คงอยู่

